

Chalupa č.p. 15 – psaná v nejstarších knihách „chalupa Františka Čipery“

1776, 1783 – František Čiper (mat.)

1784–1797 – František Čipera (AMP)

1788 – František Čipera hutník + Kateřina Ženíšková (mat.)

1815 – Martin Čipera (syn Františka Čipery chalupníka z Dýšiny 15 a Kateřiny Ženíškové, dcery Václava Ženíška z Chrástu) + Marie Anna Čtrnáctová (dcera mistra hutnického Hynka Čtrnácta z Chrástu 50 a Alžběty Ženíškové dcery Františka Ženíška z Ledkova)

1819, 1822 – Martin Čipera + Marie dcera Hynka Steina

1839 – Martin Čipera

1869 – Čipera Josef nožíř + Kateřina pův. Bukovec, děti Josef, Pavel, Alžběta

1890 – Josef Čipera rolník, obuvník, listonoš + Anna pův. Osek, děti Kateřina, Josefa, Marie

1900 – Čipera Josef + Anna děti Marie, Josef, František

1910 – Čiperová Anna pův. Osek, zeť Oulík Emanuel z Doubravky, dcera Oulíková Kateřina, vnuk Oulík Josef, další děti Anny – Čiperová Marie, Josef, František, dále Friček Šimon původ Smědčice + Marie Fryčková ze Zruče, dcera Josefa

1923 – Josef Čipera obuvník (svědek oo Guatava Maura)

Podoba ulice ještě po válce – žlutě vyznačené jsou objekty, které vadily silnici a byly později zbourány

A dnešní podoba – pozemky ještě nebyly změněny a je jasné patrný původní průběh silnice

Chalupa č.p. 16

Do 1745 – Jan Čipera odkazuje chalupu synovi Františkovi

1746–1773 – František Čipera

1776 – oo Michael Čipera syn Fr. Č.

1777 – Čipera Fr. + Kateřina (oo 1777 syn Fr.)

1777 – Čipera Matias + Dorota (mat)

1782 – Matias Čipera (syn Františka Č.) oo Kateřina Černá z Chrástu

1783 – Čipera Fr. (mat.)

1784 – Čipera Martin (mat.)

1787, 1791, 1797 – Martin Čipera hutník (mistr hutnický) + Kateřina Jílková (dcera Jakuba Jílka sedláka z Dýšiny oo 1784)

1790 – Josef Jílek a Clara Brožíková

1812 – Apolena Jankovcová

1816, 1822 – Jan Čipera + Kateřina

1839 – Jan Čipera

1857 – Čtrnáct Josef zedník a Barbora (ta zemřela v tomto roce na zimnici po porodu)

1869 – Josef Sopr pův. Druztová + Kateřina pův. Druzt., dc. Marie

1890 – František Štrunc pův. Ejovice + Marie (Soprová?) pův. Dýšina, děti František, Václav, Vojtěch, Kateřina, Anna, matka Kateřina Soprová

1900 – Štrunc František + Marie, děti Václav, Vojtěch, Anna, Marie, Alžběta

1910 – Štruncová Marie, dcera Marie a Alžběta

Silnice tu kdysi vedla přímo kolem chalup...

Chalupa (později chalupnická usedlost) č.p. 17

před 1745 – chalupa odevzdaná Václavu Štrunci neb Skoku

1746–1781 Vojtěch Ruml (1777 + Magdaléna -mat.)

1782 – Hegner

1788 – Václav Čipera + Susana Phililpin

1790 – Matouš Fail zedník + Magdaléna Koptová

1797 – Kateřina Rumlová

1798,1801 – Matěj Žižka podruh a zednický mistr (mat)

1816, 1818 – Johann Ženíšek cihlář a Kateřina Jílková

1818, 1820, 1823 František Ruml kameník a Barbora dc. Jana Haška rybáře z Habrové, (o tragickém konci hospodáře Rumla na konci!!)

1839 – Jílek Martin

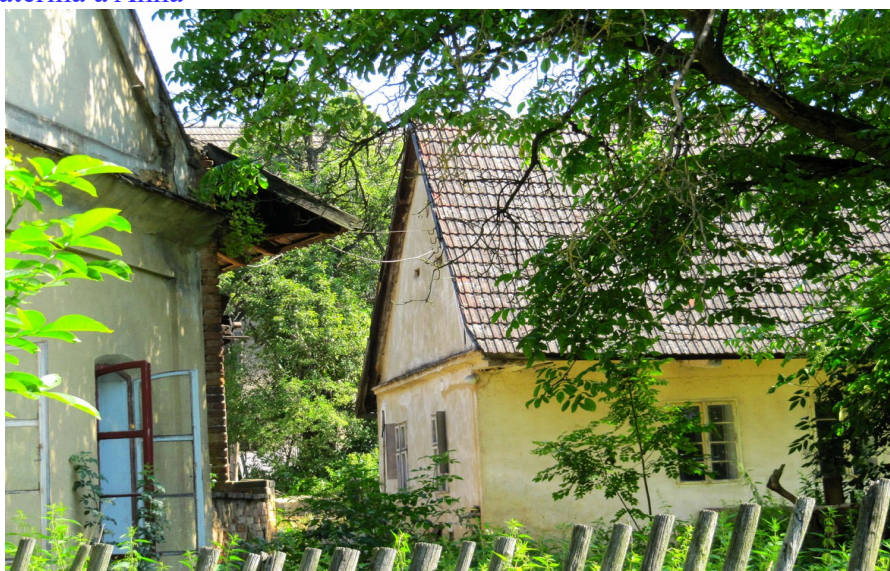
1869 – Martínek Josef z Nové Huti + Alžběta (Jílková) pův Dýšina, děti Josef, Kateřina, Marie, Alžběta, Anna Magdaléna, matka Barbora Jílková pův. Habrová,

1890 – Matoušek Josef slévač pův. Dýšina + Kateřina Bendová pův. Šťáhlavy, děti Josef, Václav, Kateřina, Alžběta,

1900 – Josef Matoušek + Kateřina, děti Josef, Václav, Kateřina, Anna

1905, 1906 – Matoušek Josef (mat)

1910 – Matoušek Josef + Alžběta z Kyšic, syn Josef, otec Matoušek Josef + Kateřina, sestry Matoušková Kateřina a Anna

Číslo 17 a 19 z neobvyklého úhlu

Brána starého typu s konzolkami

Chalupa č.p. 18

Chalupa dnes už nestojí, stála přes silnici proti č.p. 17. – pastouška, byt obecního slouhy – pastýře. Podle obecní kroniky (a povídání pana V. Lišky kolem roku 1933) pastýř pásal krávy, ovce, prasata a vydržoval obecního býka. Pomáhal při telení krav, léčil zvířata i lidí. Měl v chalupě vlastní menší hospodářství. Chalupa vystavěná kolem roku 1815 byla kamenná s taškami na střeše, před tím dřevěná.

1771 – oo Václav Stein + Kateřina Kouřimová

1776 – Sigmund (mat.)

1784, 1786, 1788, 1791 – Pavel Beneš obecní slouha, pastýř + Anna Kuštejnová

1795 – Václav Čipera

1805, 1808, 1812, 1817, 1819, 1822 – Václav Beneš slouha dejšinský, pastýř + Lucie Houšková (jinde Hošková)

1869 – Josef Liška, pastýř pův. Lobzy + Kateřina (pův. Smečice), děti Josef, Václav, Tomáš, František, Martin, Marie, Anna, dále Rada Vojtěch pův. Smědčice, Marie pův. Bušovice, děti Jan, Josef, Vojtěch, Johanna Markéta, Kateřina, Marie

1890 – Josef Liška + Kateřina, děti František, Marie, Alžběta.

1900 – Liška Josef + Kateřina, děti František Martin, vnučka Alžběta

1908 – Martin Liška krejčí

1910 – obecní pastouška, Lišková Kateřina Smědčice, vdova po pastýři, syn Liška František obecní slouha, Aubrechtová Marie, služka z Vitinky

Usedlost č.p. 19 Kuštejnovská

1639 – „*Laurenc syn Václava Nádeníka z Kyšic splacuje dvůr Kukštejnovský Apolenii, Marianě, Dorothei dcerám vlastním Kukštejna a Alžbietie manželce jeho pozustalé, synu Adamu bratru nadepsaných sester...*“ vlastní do roku 1673

1673 – Laurenc Nádeník věnuje pro nemoc a sešlost své hospodářství Janovi Čiperovi

1673–1701 – Jan Čipera

1713–1756 – Michal Čipera + Apollonia

1756–1790 – Matouš Čipera – Barbora

1791 – Tomáš Čipera

1894 – Bartoloměj Čipera + Kateřina Kouřimová

1809, 1810, 1814, 1820 – Bartoloměj Čipera + Markyta Bartovská (ze záznamu úmrtí +1841 Markyta manželka výminkáře Bartoloměje zmrzla na poli nad Dýšinou, kde padla následkem

mrtvice, když šla z Plzně ...)

1820 – Martin Čechura + Marie Čiperová

1822 – Fr. Šašek a Anna Honzíková

1839 – Václav Čipera

1869 – Václav Čipera majitel záslužného kříže Rakouského císařství + Kateřina pův. z Kyšic, děti Tadeáš, Václav, Regina, Kateřina, Marie, služebná Beránková Barbora ze Střapole, pomocník Matěj Krauz z Ejpovic.

1890 – Martin Šašek + Anna, děti Václav, Kateřina, Marie, Anna, Alžběta.

1900 – Šašek Martin + Anna, děti Václav, Kateřina, Marie, Anna, Josef, dále Šašková Alžběta sestra, Červenková Anna, Šimečková Marie služky

1910 – Šašek Martin + Anna, děti Václav, Kateřina, Anna, Josef, dále Kříž František čeledín, Horáková Marie, Zíková Marie, sestra Šašková Alžběta

(z Foudovy studie)

Součástí usedlosti č. 19 byla i chalupa č.p. 37, která byla postavena vlevo od vrat usedlosti (dnes už spadlo) – viz další díly „Střípků“.

A ještě jeden poválečný obrázek tohoto místa (kontaminace.cenia.cz)

Poznámky k rodu Čiperů v Dýšině:

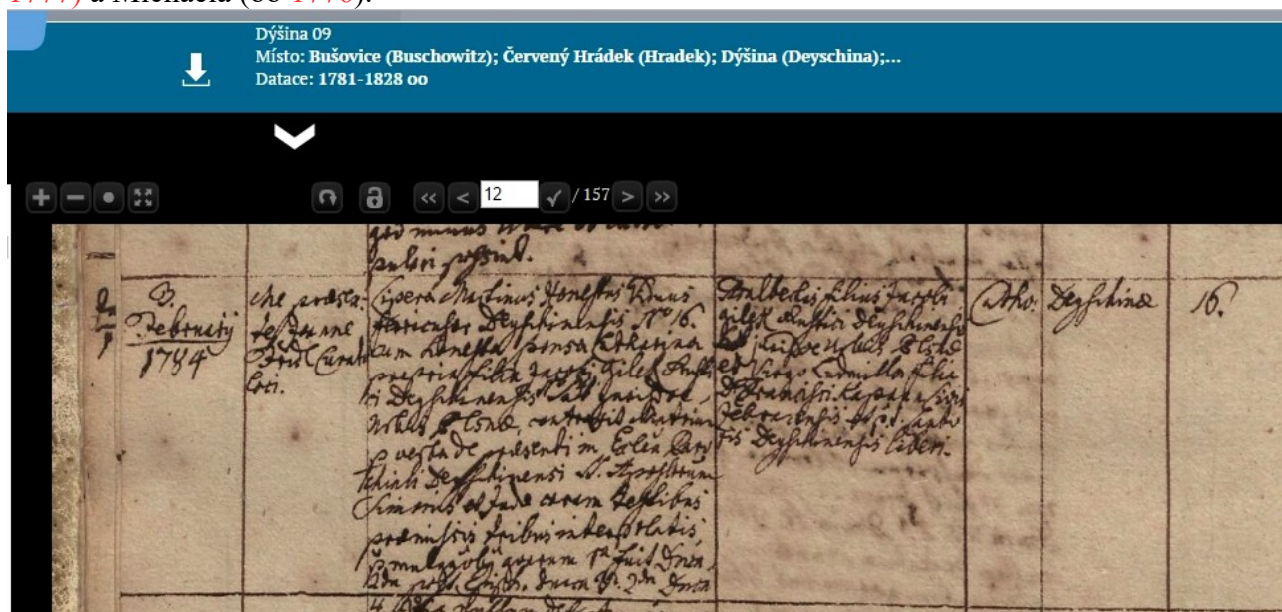
Nejstarší osobou tohoto jména je **Jan Čipera**, který získává usedlost č.p. 19 v roce **1673** od **Laurence Nádeníka**. Příjmení Čipera jsem nenašla prozatím před tím nikde ve farnosti, ani v širokém okolí, tak je nejasné, odkud mohl přijít. Nebo je také možné, že to byl potomek Nádeníka, či kdokoliv jiný ze vsi, který měl přídomek Čipera coby „hbitý, mrštný“ a to rodu již zůstalo, v 17. století nebyla ustálená příjmení a bylo to běžné.

Po něm usedlost vede jeho syn **Jan Čipera ml.** s ženou **Evou**, který mimo jiné postavil kolem **1700** chalupu později nazvanou č.p. 16, kde žil do roku **1745**, tehdy ji předal synu **Františkovi Čiperovi**, který ji vlastnil do r. **1773** s ženou **Kateřinou**. (v č.p. 19 hospodařil jiný syn Jana st. – Michael s Apollonií)

František měl syna **Martina**, který byl dvakrát ženatý – druhá žena byla **Kateřina Jílková** (dcera Jakuba Jílka z Dýšiny, oo **1784**) – hospodařili v č.p. 16. Dále František měl syna Františka (oo

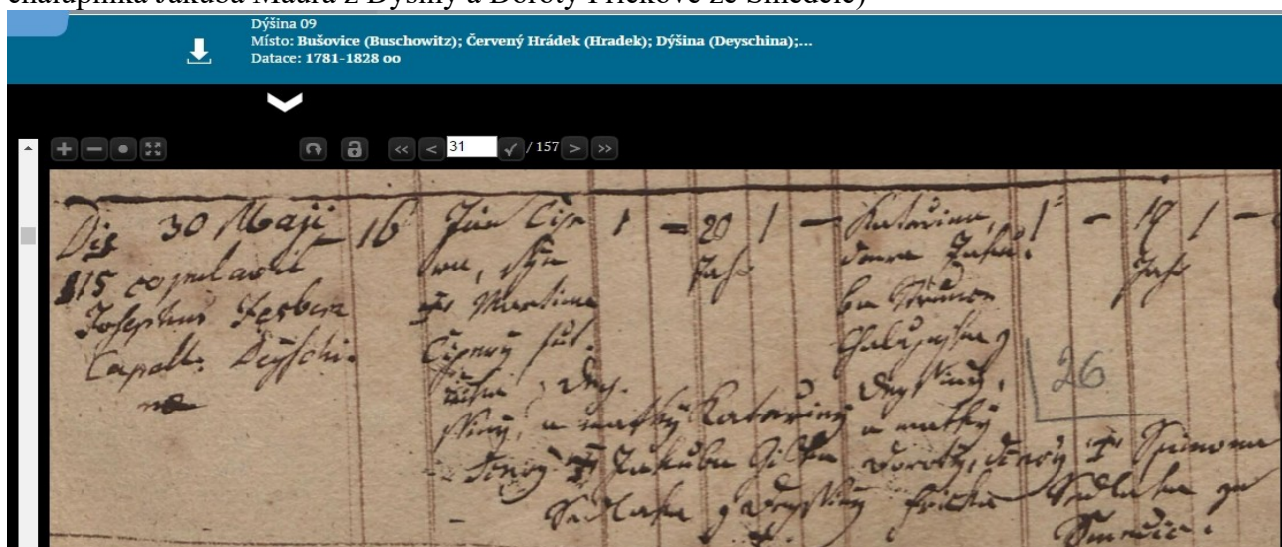

1777) a Michaela (oo 1776).

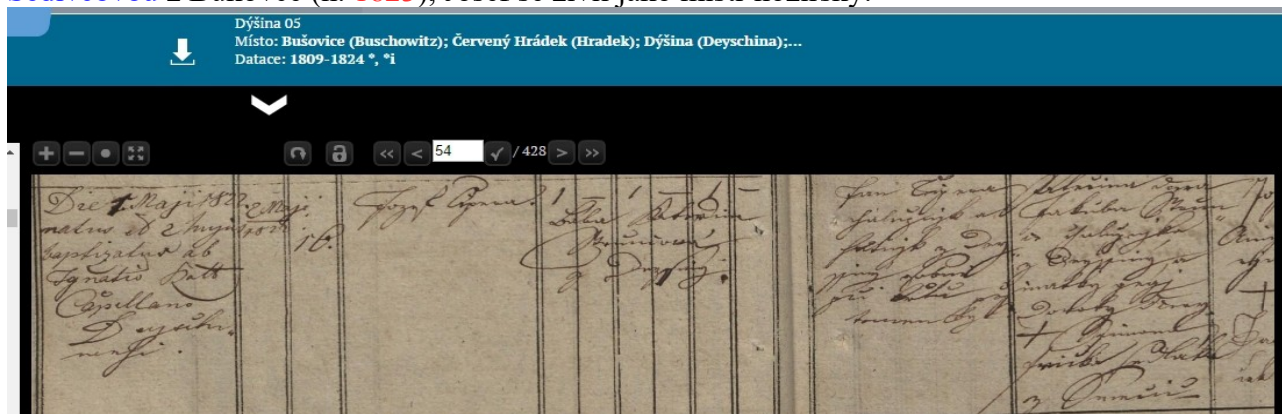
1784 oddací záznam Martina Čipery a Kateřiny Jílkové

Martin měl syna Jana Čipery, který hospodařil v č.p. 16 s Kateřinou Maurovou oo 1815 (dcerou chalupníka Jakuba Maura z Dýšiny a Doroty Fričkové ze Smědčic)

1815 Oddací záznam Jana Čipery a Kateřiny Maurové

Jan Čipera hospodařil v č.p. 16, a chalupu později prodal, takže jeho syn Josef (n. 1822), už hospodařil v č.p. 15 (další chalupa dlouhodobě ve vlastnictví jiné větve Čiperů) s Kateřinou Šedivcovou z Bukovce (n. 1823), Josef se živil jako mistr nožířský.

Záznam narození Josefa Čipery 1822

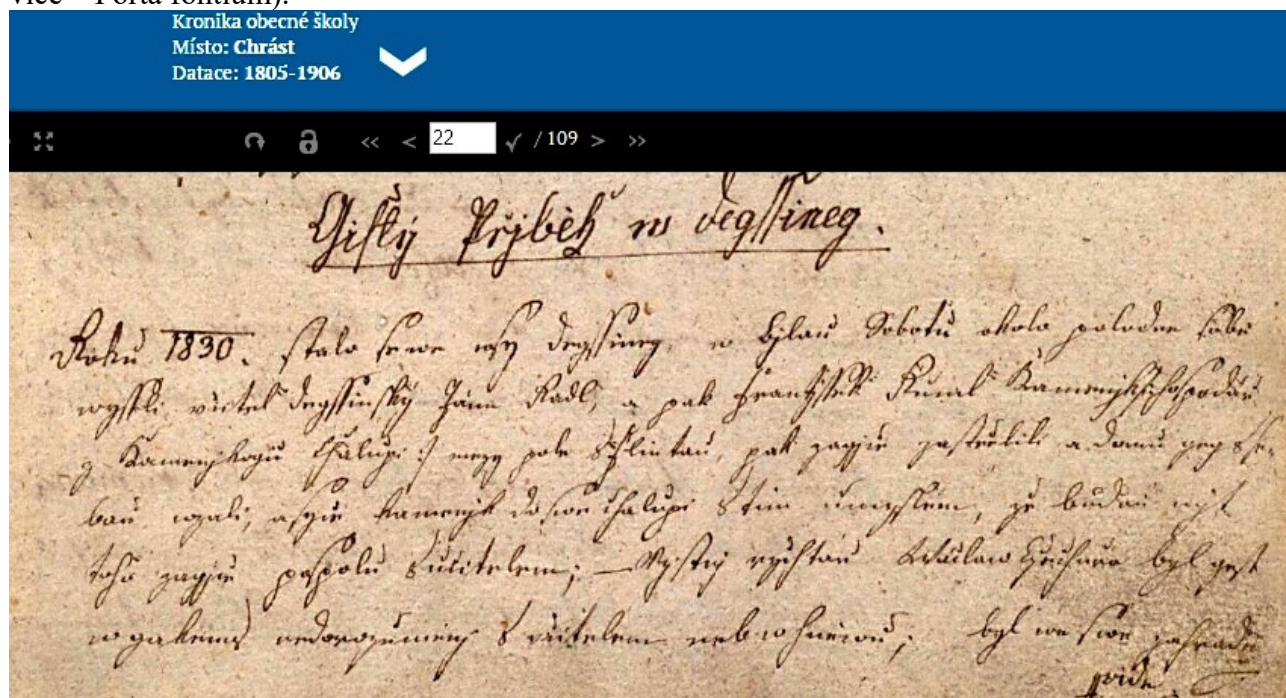

Pavel měl syna Josefa Čiperu (n. 23. 11. 1888), který se přiznal do Chrástu č.p. 7, odkud byla Anna Suchá (n. 1887) dcera Václava Suchého a Kateřiny Jílkové (oo 28. 8. 1920). Pozn.: Suchých bydleli po několik dohledatelných generací v Chrástu č.p. 5 a v jejich rodě se objevují Ženíškovi z Dýšiny 10, Jílek z Chrástu 60, mlynáři Čechurovi z Chrástu č. 3, Kozákovi z Bušovic, Rackovi z Kyšic, Hegnerovi z Chrástu apod...
Potomci starého rodu Čiperů žijí v Chrástu č.p. 7, stejně tak v Dýšině č.p. 15 dodnes.

Tragický příběh z Dýšiny zapsaný ve staré školní chrástecké kronice, týkající se hospodáře Rumla z Dýšiny č.p. 17.

Náhodou jsem našla následující příběh zapsaný učitelem z chrástecké obecné školy (je toho tam více – Porta fontium).

Začátek zápisu příběhu v chrástecké kronice (portafontium)

Zkusím to trochu zkrátit:

V roce 1830 na Bílou sobotu kolem poledne dejšínský učitel Jan Rádl a František Ruml, kameník a domkář (hospodář z „kameníkoje“ chalupy – což byla chalupa č.p. 17) „vyšli si mezi pole s flintou, pak zajíce zastřelili a domů jej sebou vzali a sice kameník do své chalupy s úmyslem, že budou toho zajíce mít pospolu s učitelem“.

Jenomže je sledoval místní rychtář Čechura, který „byl jest v jakéms nedorozumění s učitelem, neb v hněvu, pročez nemeškal a hned se osobně k tomu kameníkovi odebral a na něho strach spustil, tak sice, že se kameník ke skutku přiznal i zajíce mu dal, kteréhož rychtář odnesl a s pohrůzkou že to k úřadu udá...“

Učitel se zalekl a „hned v okamžení jako liška chytrá ke kameníkovi šel a žádal, kdyby rychtář to udal, aby kameník na sobě tu vinu nechal a učitele neprozradil, že mu za to 200fr. dá, byť by třebas pár neděl za to v arestě seděl...“

Rychtář je opravdu udal a Ruml učitele při několika výsleších neprozradil. Ale výslechy pokračovaly a Rumla strašili pořád více arestem a kriminálem. A tak Ruml šel za učitelem Janem Rádlem a chtěl po něm slíbené peníze, pro rodinu. „...ale učitel se jemu vysmál, že jemu nic dlužen není do očí mu řekl a jemu dveře poukázal...“

Kameník si usmyslel, že to na sobě jediněm nenechá a řekne pravdu, že učitel stejně tak je vinen jako on a ještě více, protože ho k tomu činu přemluvil. Učitel byl vážená svobodná osoba, tedy měl

větší vliv, než nějaký poddaný kameník a tedy „...učitel aby k prozrazení nepřišel, obešel si to v místě, kde žaloba byla zavedená a kameník nic nepořídil...“

Kameník by jistě býval šel do kriminálu „...kdyby se na něm fantaz nepozoroval. Chodil několik neděl ve fantazu a samém strachu,...“ až se nakonec 6. června oběsil. A že to byla pravda, potvrzuje úmrtní záznam v dýšinské matrice.

V kronice se dále píše:

„Když jeho manželka odpoledne na trávu odešla, on dal své šestileté dceruše kus chleba a poslal ji, aby si s dětmi hrála a zavřel stavení i stodolu,..., a kámen velký ke vratům přisadil, aby hned každý otevřít nemohl a pak v stodole přivázal provaz a na něm se oběsil. V tom okamžiku bušovský učitel Vojtěch Halada se u něho pohledával a nahlídl do stodoly a uviděl prý ho tam viset, tak se náramně lekl, že nemohl ani leknutím na nikoho volati, ani běžeti pro lidi, až prý v nedaleké hospodě tu teprve ku paměti přišel a pak lidé hned tam přišli, ale už bylo pozdě, on mrtev už byl.“

Záznam o úmrtí Franze Rumla 6. 6. 1830. Mimo jiné se tam píše, že ještě 3. 6. byl u zpovědi a sv. přijímání a že se oběsil z melancholie. Vzhledem k tomu, že to byl sebevrah, což bylo neslučitelné s vírou, byl problém ho běžně pohřbít, ale zařídili (možná trochu z černého svědomí) alespoň ústupek rozsudkem plzeňského úřadu, že může být sice pohřbený u kostela, ale bez obřadu – bez zpěvu zvonění, v tichosti....

Na závěr pojednání v chrástecké kronice se píše:

„Nyní laskavý čtenář tohoto příběhu ať posoudí, či vina byla v oběšení tohoto bídáka (pozn. výraz asi ve smyslu „ubožáka“)

Stodola u čp. 17 – nejspíš toto bylo místo tragédie....

Osoby ve výše uvedených odstavcích nemusí být vyloženě majitelé, ale lidé, kteří jsou u objektu psaní v různých listinách a knihách, protože platili poplatky, případně se jim tam narodily děti, jinými slovy tady žili a zanechali jakousi stopu. Informace jsou získané z veřejně přístupných zdrojů – archivy a digitalizované materiály. Popis historie a osoby zapsané v prvním díle obecní kroniky jsou částečně smyšlené a pak opakovaně opisovány různými autory bez ověření a udání zdroje a tedy nevěrohodné. Na to v kronice upozorňuje i Václav Čtrnáct.

Budu ráda za jakékoliv doplnění. Prosím o shovívavost v případě nějakých nepřesností, v takovém objemu dat se chybička může objevit, každopádně lze jakýkoliv údaj na požádání ověřit a rozvinout o další věci tady neuvedené.

Zdroje: www.archivnimapy.cz, www.mapy.cz, dokumenty a knihy Archiv města Plzeň (AMP), www.portafontium.eu, obecní a farní kronika, studie památkové zóny K. Foud.

.....
Nejedná se o vědecké pojednání, ale pohled obyvatele Dýšiny, který se zajímá o její historii
Zpracovala: Pavla Velleková verze 6/2016 (vellekova.p@seznam.cz)